

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 8/06-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť D. B., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. R. Ž., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 372/1999 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 372/1999 p o r u š i l základné právo D. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. D. B. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. D. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 196 Sk (slovom osemtisíc stodeväťdesiatšesť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. R. Ž., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 11. januára 2006 č. k. I. ÚS 8/06-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť D. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohoda“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 372/1999.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 5. mája 1999 podala na okresnom súde žalobu o vypratanie časti bytu a umožnenie vstupu do bytu proti bývalému manželovi P. K., bytom K. (ďalej len „žalovaný“). Podľa sťažovateľky okresný súd koná v jej veci so zbytočnými prietahmi, čím sa predlžuje stav jej právnej neistoty.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla: „*Pretože súd vo veci sťažovateľky nekonal, podala predsedovi súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorú predseda súdu uznal*

za dôvodnú listom zo 14. 2. 2001. Súd rozsudkom zo dňa 22. 1. 2002 č. k. 25 C 372/99-43 vyhovel návrhu sťažovateľky, avšak na základe odvolania žalovaného bývalého manžela zo dňa 8. 3. 2002 bol rozsudok súdu odvolacím súdom zrušený, ktorý nebol sťažovateľke doručený, nakoľko v čase doručovania sa sťahovala do ďalšieho podnájmu. Posledné pojednávanie súd zasa odročil, až na deň 21. 10. 2005, čo vzhľadom na 7. rok trvania sporu a na povahu sporu nie je konanie bez zbytočných prieťahov.

Pretože konanie na súde trvá už 7 rok a teda neprimerane dlho, nepokračovalo plynulo ani po sťažnosti sťažovateľky, ktorú ešte v roku 2001 uznal predseda súdu za dôvodnú a naďalej súd nepostupuje bez zbytočných prieťahov, lebo pojednávania nariaďuje v dlhých časových odstupoch, sťažovateľka má za to, že takým postupom súdu, v rozpore s § 6, § 100, § 114 a § 157 ods. 2 O. s. p., je naďalej porušované jej právo na prejednanie jej veci bez zbytočných prieťahov, zaručené jej čl. 48 ods. 1 Ústavy SR ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote, zaručené jej čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a preto sa domáha ochrany svojho práva na ústavnom súde. “

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 372/1999 porušil základné právo D. B. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov zaručené jej čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na prejednanie jej veci v primeranej lehote zaručené jej čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Košice I prikazuje konať vo veci D. B. vedenej pod sp. zn. 25 C 372/1999 bez zbytočných prieťahov.

D. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 120.000,- Sk, ktoré je jej povinný Okresný súd Košice I vyplatiť v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Košice I je povinný vyplatiť D. B. 5.302,- Sk do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. R. Ž., K. “

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda JUDr. A. M. listom sp. zn. Spr. 2310/01 z 10. februára 2006 a právny zástupca sťažovateľky listom z 27. februára 2006.

Okresný súd vo svojom vyjadrení okrem prehľadu procesných úkonov uviedol:

„(...) Po právnej stránke vec nie je zložitá.

Na zistenie skutkového stavu však bolo potrebné vykonať rozsiahlejšie dokazovanie.

Dĺžku konania ovplyvnili aj samotní účastníci, ktorí sa niekoľkokrát nezúčastnili pojednávani. Žalobkyňa dvakrát menila petit žaloby.

Jediný úsek nečinnosti súdu je od 2. 7. 1999 do 8. 2. 2001, ktorý bol zapríčinený značnou zaťaženosťou oddelenia 25 C.

Súhlasím, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, pretože od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedol:

„(...) na ústnom prejednaní právnej veci pred Ústavným súdom Slovenskej republiky netrváme.

S poukazom aj na samotné stanovisko porušiteľa práva (...), kde tento uznáva prieťahy v konaní sp. zn. 25 C 372/99, ktoré boli spôsobené z dôvodu značnej zaťažnosti súdov, žiadame, aby našej sťažnosti Ústavný súd Slovenskej republiky vyhovel v celom rozsahu.

Pre prípad úspechu vo veci zároveň súdu aj vyčíslujem trovy právnej pomoci, ktorú som sťažovateľke poskytol. (...).

Vo veci som vykonal tri úkony právnej pomoci a síce prevzatie veci, podanie písomnej sťažnosti súdu, písomná odpoveď na výzvu súdu. (...)“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na

prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 25 C 372/1999:

- 5. máj 1999 – sťažovateľka podala na okresnom súde proti žalovanému žalobu o vypratanie časti bytu a umožnenie vstupu do bytu;
- 2. júl 1999 – okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu a doručil rovnopis žaloby na vyjadrenie žalovanému;
- 19. júl 1999 – sťažovateľka zaplatila súdny poplatok za žalobu;
- 26. júl 1999 – žalovaný predložil okresnému súdu vyjadrenie k žalobe;
- 8. február 2001 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 26. apríl 2001;
- 20. apríl 2001 – žalovaný doručil okresnému súdu protinávrh;
- 25. apríl 2001 – sťažovateľka predložila okresnému súdu návrh na zmenu a doplnenie žaloby;
- 26. apríl 2001 – uskutočnilo sa pojednávanie, na ktorom boli vypočutí účastníci konania a ktoré bolo odročené na 31. máj 2001 za účelom predloženia listinných dokladov účastníkmi konania;
- 11. máj 2001 – sťažovateľka predložila okresnému súdu zmluvu o podnájme;
- 31. máj 2001 – uskutočnilo sa pojednávanie odročené za účelom vyriešenia sporu mimosúdnu cestou na 6. september 2001;

- 6. september 2001 – uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré bolo odročené pre neprítomnosť sťažovateľky a jej právnej zástupkyne a na základe ich žiadosti na 9. november 2001;
- 3. október 2001 – pojednávanie nariadené na 9. november 2001 bolo odročené na neurčito;
- 6. november 2001 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 17. január 2002;
- 17. január 2002 – uskutočnilo sa pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom vyhlásenia rozhodnutia na 22. január 2002;
- 22. január 2002 – na pojednávaní okresný súd rozhodol rozsudkom vo veci a aj o protinávrhu žalovaného;
- 20. február 2002 – okresný súd doručoval rozsudok účastníkom konania;
- 12. marec 2002 – žalovaný podal odvolanie proti rozsudku z 22. januára 2002;
- 25. marec 2002 – okresný súd vyzval žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie a zaslal odvolanie žalovaného na vyjadrenie sťažovateľke;
- 6. jún 2002 – okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní žalovaného;
- 21. novembra 2002 – krajský súd uznesením č. k. 13 Co 216/2002-58 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie;
- 16. január 2003 – spis bol vrátený okresnému súdu;
- 21. január 2003 – okresný súd doručoval uznesenie krajského súdu účastníkom konania;
- 2. september 2003 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. január 2004;
- 2. január 2004 – okresný súd zisťoval miesto pobytu sťažovateľky v Mestskej evidencii obyvateľov K.;
- 22. január 2004 – pojednávanie bolo po vypočutí žalovaného za neprítomnosti sťažovateľky, ktorej sa nepodarilo doručiť predvolanie, odročené na 20. máj 2004;
- 25. február 2004 – žalovaný predložil okresnému súdu stanovisko k predmetu sporu;
- 20. máj 2004 – pojednávanie bolo na žiadosť sťažovateľky odročené na 28. október 2004 z dôvodu porady s právnym zástupcom ohľadom petitu;
- 4. jún 2004 – sťažovateľka predložila okresnému súdu návrh na zmenu petitu žaloby;
- 28. október 2004 – uskutočnilo sa pojednávanie, na ktorom boli vypočutí účastníci konania a okresný súd pripustil zmenu petitu žaloby a ktoré bolo odročené na 3. marec 2005 za účelom predvolania a vypočutia svedkov;

- 3. marec 2005 – pojednávanie bolo odročené na základe žiadosti žalovaného na 2. jún 2005.

Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 2. júna 2005, 21. októbra 2005, 2. februára 2006 a 7. februára 2006, keď okresný súd vo veci rozhodol.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 372/1999 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka namietaného konania nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že na celkovej dĺžke konania má sťažovateľka podiel a svojim konaním prispela k doterajšej dĺžke konania.

Sťažovateľka sa nezúčastnila pojednávaní 6. septembra 2001 a 22. januára 2004, ktoré boli z toho dôvodu odročené. Pojednávanie 20. mája 2004 muselo byť odročené z dôvodu, že sťažovateľka nevedela uviesť presné znenie petitu, teda nevedela formulovať, čoho sa v konaní domáha.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a všetky okolnosti daného prípadu.

Vychádzajúc zo skutočností uvádzaných v sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol vo veci nečinný:

- od 26. júla 1999 (žalovaný predložil okresnému súdu vyjadrenie k žalobe) do 8. februára 2001 (okresný súd nariadil termín pojednávania na 26. apríl 2001), t. j. viac ako 18 mesiacov;
- od 21. januára 2003 (doručovanie uznesenia krajského súdu účastníkom konania) do 2. septembra 2003 (okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. január 2004), t. j. viac ako 7 mesiacov.

Celková doba nečinnosti okresného súdu ustálená ústavným súdom predstavuje viac ako 25 mesiacov. Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou a v podstate ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu okresného súdu, podľa ktorého *„jediný úsek nečinnosti súdu (...) bol zapríčinený značnou zaťaženosťou oddelenia 25 C“*, nebolo možné akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Skutočnosť, že príslušné oddelenie okresného súdu bolo *„zaťažené“* nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Keďže v posudzovanej veci už bolo 7. februára 2006 meritórne rozhodnuté, nepripadalo do úvahy rozhodnúť v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, t. j. prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 120 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, ale i podiel sťažovateľky na celkovej dĺžke konania, považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnému súdu) vo výške 5 002 Sk a dvojnásobok režijného paušálu vo výške 300 Sk a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2006 (vyjadrenie z 27. februára 2006) vo výške 2 730 Sk a režijný paušál vo výške 164 Sk v zmysle ustanovení z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Ústavný súd na základe uvedeného priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 8 196 Sk, tak ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2006